

Hallintovaliokunta

Viite
Hallintovaliokunnan lausuntopyyntö
4.5.2026 asiassa HE 50/2026 vp

VN/26633/2024 OM067:00/2024

Liikenne- ja viestintäviraston lausunto hallintovaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle 50/2026 vp laiksi Suomen perustuslain 10 §:n muuttamisesta

Hallintovaliokunta on pyytänyt Liikenne- ja viestintäviraston lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi Suomen perustuslain 10 §:n muuttamisesta ([HE 50/2026 vp](#)).

Liikenne- ja viestintävirasto kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää lausuntonaan kunnioittavasti seuraavaa:

1. Teknologianeutraali viestinnän suojaaminen

Digitalisaation myötä sähköisen viestinnän merkitys koko yhteiskunnalle on kasvanut entisestään. Kansalaisten luottamus viestinnän salassa pysymiseen on keskeinen edellytys kansalaisten perusoikeuksien toteutumiselle ja nykyisen yhteiskunnan toiminnalle.

Liikenne- ja viestintävirasto pitää tarkoituksenmukaisena viestintäteknologiassa tapahtuneineen kehityksen huomioimista siten, että perustuslain 10 §:ssä säädettäisiin yleisesti ja teknologianeutraalisti kaiken luottamuksellisen viestin salaisuuden loukkaamattomuudesta poistamalla nimenomaiset viittaukset kirjeen ja puhelun luottamuksellisuuteen. On tärkeää, että muutoksella ei kavenneta suojan alaa.

2. Uhkaperusteinen rikostiedustelu

Ehdotetulla perustuslain 10 §:n 4 momentin muutoksella ehdotetaan mahdollistettavaksi luottamuksellisen viestin salaisuuden suojan välttämätön rajoittaminen tiedon hankkimiseksi yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta vakavasti uhkaavan vakavan rikollisuuden torjumista varten. Ehdotettava vakavan rikollisuuden torjuntaa koskeva rajoitusperuste mahdollistaisi sellaisten toimivaltuuksien säätämisen, joilla hankitaan tietoa yksilöimättömämmin ja väljemmin perustein kuin voimassa olevat rajoitusperusteet.

Liikenne- ja viestintävirasto katsoo, että viestinnän luottamuksellisuuden rajoittaminen tiedon hankkimiseksi yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta vakavasti uhkaavan vakavan rikollisuuden torjumiseksi eroaa huomattavasti nykytilasta, jossa telepakkokeinojen käytön edellytyksenä rikostorjunnassa on konkreettinen ja yksilöity rikosepäily. Uhkaperusteisen rikostiedustelun

mahdollistaminen on periaatteellisesti merkittävä muutos. Liikenne- ja viestintävirasto pitää kuitenkin myönteisenä, että hallituksen esityksessä todetaan, että uhkaperusteista rikostiedustelua koskevan rajoitusperusteen väljyydestä johtuen se olisi rajattava vain kaikkein vakaviin uhkiin ja vakaviin rikollisuuden muotoihin. Rikostiedustelutoimivaltuuksia käyttämällä ei tule olla mahdollista kiertää jatkossakin rikostutkintaa koskeviin rajoitusperusteisiin sisältyvää edellytystä, jonka mukaan toimivaltuuden perusteena on oltava konkreettinen ja yksilöity rikosepäily.

Liikenne- ja viestintävirasto pitää lisäksi tärkeänä uuden rajoitusperusteen nojalla säädettävien toimivaltuuksien tarkkarajaista henkilöllistä kohdentamista ja niiden käytön tehokasta valvontaa. Ehdotettuihin perustuslain säännöksiin sisältyvä välttämättömyysedellytys ja rajoitusperusteen poikkeuksellinen luonne olisi otettava huomioon asianmukaisesti toimivaltuuksia koskevassa lainsäädännössä.

On keskeistä, ettei sääntely mahdollista yleistä ja erotuksetonta viestinnän valvontaa. Liikenne- ja viestintävirasto pitää siten myönteisenä, että hallituksen esityksessä nimenomaisesti todetaan, ettei tietoliikennetiedustelun kaltaisen toimivaltuuden säätäminen olisi mahdollista ehdotetun uuden rajoitusperusteen puitteissa ja, että yksittäisen henkilön toiminta kuuluisi lähtökohtaisesti rajoitusperusteen piiriin vain, jos se tapahtuu tietoisesti osana rikollisorganisaatiota.

Liikenne- ja viestintävirasto pitää myönteisenä, että hallituksen esityksessä on kiinnitetty huomiota siihen, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä on katsottu, että valitus- tai kantelumahdollisuuden käytön edellytyksenä on yleensä se, että henkilö saa tiedon häneen kohdistetusta tiedonhankinnasta sen jälkeen, kun tiedonhankintakeinon käyttö on päättynyt¹. Kuten hallituksen esityksessä todetaankin viitaten perustuslakivaliokunnan käytäntöön², tuomioistuimen etukäteen antama lupa ei voi korvata jälkikäteistä kontrollia sellaisenaan, koska perusoikeuden rajoituksen kohde ei voi osallistua etukäteiseen päätöksentekoon.

3. Perusoikeusrajoitukset rikosten estämiseksi ja selvittämiseksi

Hallituksen esityksen mukaan perustuslain 10 §:n 3 ja 4 momentin sanamuotoa uudistetaan vastaamaan perustuslain tulkintakäytännössä jo tapahtunutta muutosta. Molemmissa momenteissa käytettäisiin ilmaisua ”rikosten estämiseksi ja selvittämiseksi”. Liikenne- ja viestintävirasto pitää säännösten sanamuodon täsmentämistä perusteltuna, jotta perustuslaki antaa oikean kuvan valtiollisen vallankäytön järjestelmästä ja yksilön oikeusaseman perusteista. On kuitenkin tärkeää, että viestinnän luottamuksellisuuden rajoittaminen rikosten estämiseksi

¹ Ks. Pietrzak ja Bychawska-Siniarska ja muut v. Puola, 28.5.2024; Ekimdzhiev ja muut v. Bulgaria, 11.1.2022; Zakharov v. Venäjä, 4.12.2015; Kennedy v. Yhdistynyt Kuningaskunta, 18.5.2010; Association for European Integration and Human Rights ja Ekimdzhiev v. Bulgaria, 28.6.2007; Popescu v. Romania, 26.4.2007; Weber ja Saravia v. Saksa, 29.6.2006; Klass ja muut v. Saksa, 6.9.1978.

² PeVL 35/2018 vp ja PeVL 36/2018 vp.

ja selvittämiseksi on jatkossakin mahdollista vain konkreettisen ja yksilöidyn rikosepäilyn perusteella. Liikenne- ja viestintävirasto pitää tämän vuoksi myönteisenä sitä, että ehdotuksen perusteluissa korostetaan sitä, että muutoksella ei ole tarkoitus laajentaa rikostutkinnallisten rajoitusperusteiden tulkintaa siitä, miten perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä voimassa olevan perustuslain 10 §:n 3 ja 4 momenttia on tulkittu.

4. Salauksen merkitys yhteiskunnalle ja perusoikeuksiin

Liikenne- ja viestintävirasto pitää keskeisenä, ettei sääntelyllä voida rajoittaa kansalaisten ja yritysten mahdollisuuksia hyödyntää viimeisimmän kehityksen mukaisia tietoturvatoinenpiteitä ja salausratkaisuja. Viestintäpalveluiden ja niiden suojauksen tulee olla mahdollisimman luotettavia niin palvelujen tarjoajille kuin niiden käyttäjille. Vaikka on tärkeää, että viranomaisilla on riittävät ja tehokkaat toimivaltuudet tehtäviensä hoitamiseksi niin, toimivaltuuksien tulee kuitenkin olla tasapainossa ihmis- ja perusoikeuksien kanssa.

Liikenne- ja viestintävirasto pitää myönteisenä, että esityksessä on huomioitu se, että vahva salaus on merkityksellinen perusoikeuksien, kuten sananvapauden, yksityisyyden suojan ja tietosuojan suojaamisessa, ja salaus myös auttaa kansalaisia ja yrityksiä puolustautumaan tietotekniikan väärinkäytöksiä. Velvoitteilla purkaa viestinnän salaus voisi olla laajakantoisia ja periaatteellisia vaikutuksia luottamuksellisen viestin salaisuuden suojaan sekä muiden perusoikeuksien toteutumiseen verkossa.

5. Muutosten toteuttaminen osissa vaikeuttaa kokonais kuvan saamista vaikutuksista

Liikenne- ja viestintävirasto kiinnittää huomiota siihen, että useita viestinnän luottamuksellisuutta rajoittavia viranomaistoimivaltuuksia on jo laajennettu osissa arvioimatta kuitenkaan perusteellisesti rajoitusten yhteisvaikutusta. Ehdotettujen muutosten mahdollistamissa lakihankkeissa luottamuksellisen viestinnän suojan toteuttamista olisi tarkasteltava riittävän kokonaisvaltaisesti perusoikeuksien tasapainon varmistamiseksi ottaen huomioon jo aiemmin tehtyjen muutosten kumulatiivinen vaikutus. Myös ehdotetun rikostiedustelutoimivaltuuden kaltaisen periaatteellisen muutoksen käytännön vaikutusten arvioiminen on haastavaa koska muutokset konkretisoiva tiedustelulainsäädäntö toteutetaan myöhemmin vaiheittain.

Tuure Ilmarinen
lakimies

Liikenne- ja viestintävirasto